

TEMAT NR 15: PIENIĄDZ

1. OD BARTERU PO PIENIĄDZ ELEKTRONICZNY.

Obecnie życie bez pieniędzy wydaje się nam niemożliwe. Jednak kiedyś pieniądź nie był znany. Pojawił się dopiero wraz z rozwojem cywilizacyjnym jako wygodny środek wymiany. Na przestrzeni wieków zmieniał też swoją formę.

Pierwotnie proces wymiany odbywał się na zasadzie **barteru** (zamiany towaru na towar). Ponieważ barter wiązał się z licznymi niedogodnościami, zaczęto wykorzystywać tzw. **placidła**, czyli towary pożądane i powszechnie akceptowane jako forma zapłaty za dobra i usługi (np. zboże, skóry, sól czy muszle). Stopniowo **pieniądz towarowy** był wypierany przez **pieniądz kruszcowy**. Początkowo używano bryłek metali, np. złota, które ważono przy zawieraniu każdej transakcji. Z czasem powstały pierwsze **monety**, na których kupcy (a następnie wyłącznie władcy) wybijali symbole gwarantujące wagę i jakość kruszcu. Zwiastunem znanej dziś papierowej formy pieniądza były kwity **depozytowe**, funkcjonujące już w średniowieczu. Kiedy kwity się rozpowszechniły, bankierzy zaczęli emitować banknoty, które nie miały pokrycia w kruszcu. Od XIX wieku pieniądź mogły emitować już jedynie duże banki, które uzyskały status **banków centralnych**. Po II wojnie światowej zaczął dominować **pieniądz papierowy**, obecnie niemający pokrycia w złocie. Wraz z rozwojem technologii pojawił się **pieniądz elektroniczny**.

2. WŁAŚCIWOŚCI PIENIĄDZA.

Forma pieniądza podlegała ewolucji, by jego właściwości, zwane **cechami pieniądza**, coraz lepiej zaspokajały potrzeby ludzi. Mimo, że mianem pieniądza można nazwać wszystko, co powszechnie zaakceptuje się jako formę płatności, to ze względów praktycznych pieniądź powinien być:

- a) stabilny,
- b) poręczny,
- c) trwały,
- d) jednolity,
- e) podzielnny,
- f) rozpoznawalny.

3. FUNKCJE PIENIĄDZA.

Pieniądź – bez względu na formę, w której występuje – pełni cztery podstawowe funkcje:

- a) **miernika wartości** – pozwala wyrazić wartość towarów i usług, a zatem także porównywać ich wartości w czasie i przestrzeni (na różnych rynkach),

b) środka wymiany – można go wymienić na towar lub usługę, ogranicza tym samym funkcjonowanie barteru w gospodarce,

c) środka tezauryzacji (czyli gromadzenia i przechowywania majątku) – umożliwia gromadzenie bogactwa w sposób o wiele wygodniejszy niż przechowywanie np. dzieł sztuki czy sztabek złota,

d) środka płatniczego – ma powszechne zastosowanie w regulacji zobowiązań (np. opłat za telefon), dzięki czemu jest możliwe odraczanie płatności w czasie.

4. ILE JEST WART PIENIĄDZ?

Pieniądz jest wart tyle, ile w danym czasie można za niego kupić towarów i usług. Wartość pieniądza mierzy się jego **siłą nabywczą**. Kiedy rosną ceny, zmniejsza się ilość towarów i usług, które można nabyć za daną kwotę – maleje siła nabywcza pieniądza. Gdy ceny spadają, dzieje się odwrotnie. Wartość pieniądza (danej waluty) określa się również w stosunku do innych walut.

5. KRYPTOWALUTY.

Wielu z nas kryptowaluty mogą błędnie kojarzyć się z pieniądzem elektronicznym ze względu na wirtualną formę, w której występują. Jednak nie nazwiemy ich ani pieniądzem elektronicznym, ani prawdziwymi walutami.

Kryptowaluty to cyfrowe środki płatnicze o umownej wartości przyjętej przez grupę osób, która się nimi posługuje. W przeciwieństwie do tradycyjnych walut, takich jak polski złoty, nie są emitowane ani gwarantowane przez żaden bank centralny i nie występują w fizycznej postaci. Do tworzenia nowych jednostek walutowych (tzw. wykopywania) oraz wykonywania i zabezpieczania transakcji używa się specjalnego oprogramowania komputerowego i kryptografii. Innym sposobem pozyskania kryptowalut jest ich zakup za pieniądze na giełdach internetowych.

6. INWESTOWANIE W KRYPTOWALUTY.

Mimo funkcjonowania oficjalnych giełd inwestowanie w kryptowaluty ma głównie charakter spekulacyjny ze względu na ogromną zmienność ich kursów. Dlatego wiele banków odmawia klientom pośredniczenia w takich transakcjach i odradza inwestycje w kryptowaluty. Również NBP (Narodowy Bank Polski) i KNF (Komisja Nadzoru Finansowego) wydały ostrzeżenie przed ryzykiem związanym z kryptowalutami.

7. NAJPOPULARNIEJSZE KRYPTOWALUTY.

Bitcoin (BTC) to najbardziej znana kryptowaluta. Jego popularność wynika m.in. z możliwości łatwej wymiany na oficjalne waluty niektórych punktach handlowych,

kantorach czy bankach. Wśród kryptowalut duże znaczenie mają też ethereum, ripple oraz litecoin.

8. INFLACJA I JEJ PRZYCZYNY.

Zjawisko wzrostu ogólnego poziomu cen towarów i usług w gospodarce nazywa się **inflacją**.

W zależności od przyczyn jej wystąpienia wyróżnia się:

a) inflację popytową, wiążącą się z nadmierną ilością pieniądza w obiegu, która prowadzi do wzrostu popytu na towary i usługi do poziomu przewyższającego możliwości jego zaspokojenia (w efekcie następuje wzrost cen). Przyczyną zwiększenia popytu może być:

- zwiększenie wydatków państwa (inflacja budżetowa),
- duża podaż pieniądza kredytowego (inflacja kredytowa),
- wzrost płac (inflacja płacowa),

b) inflację kosztową (podażową), związaną ze wzrostem kosztów produkcji, powodującym wzrost cen towarów i usług, który ogranicza popyt na nie. W rezultacie przedsiębiorstwa ograniczają produkcję i sprzedaż – następuje spadek podaży.

9. SPIRALA INFLACYJNA.

Inflacja popytowa i inflacja podażowa występują zazwyczaj równocześnie. Uaktywnia się wtedy mechanizm tzw. **spirali inflacyjnej**, który polega na wzajemnym wspomaganiu się ruchów cen, kosztów i dochodów. Wzrost cen powoduje wzrost kosztów, a następnie – dochodów. Z kolei wzrost dochodów pociąga za sobą dalszy wzrost cen. W rezultacie ceny, koszty i dochody windują się wzajemnie na coraz wyższy poziom.

10. STOPA INFLACJI.

Miarą nasilenia inflacji jest **stopa inflacji**. Najczęściej stosowanym wskaźnikiem do mierzenia stopy inflacji jest **indeks cen towarów i usług konsumpcyjnych** CPI. W Polsce oblicza go Główny Urząd Statystyczny (GUS), który np. co miesiąc porównuje ceny z tzw. **koszyka konsumpcyjnego**. Koszyk zawiera artykuły i usługi nabywane przez przeciętne gospodarstwo domowe.

11. TYPY INFLACJI W ZALEŻNOŚCI OD STOPY INFLACJI:

a) inflacja pelzająca – do kilku procent rocznie. Całkowicie poddaje się kontroli i nie powoduje zakłóceń w procesach gospodarczych.

b) inflacja krocząca – od kilku do kilkunastu procent rocznie. Powoduje niepewność działalności przedsiębiorstw na rynku. Może wymknąć się spod kontroli.

c) inflacja galopująca – powyżej 20% w skali roku. Powoduje istotne zakłócenia w procesach gospodarczych. Hamuje rozwój gospodarki.

d) hiperinflacja – z reguły ponad 150% rocznie. Uniemożliwia racjonalne gospodarowanie oraz planowanie jakichkolwiek działań gospodarczych.

12. HIPERINFLACJA.

Hiperinflacja zostaje zwykle wywołana przez całkowicie załamanie systemu finansowego kraju oraz ogromny deficyt budżetowy, pokrywany przez dodruk pieniędzy. W Polsce mieliśmy z nią do czynienia dwukrotnie w ciągu ostatnich stu lat. Po raz pierwszy tuż po odzyskaniu niepodległości – w latach 1923 – 1924. Po raz drugi – w latach 1989 – 1990. Roczna stopa inflacji wynosiła wówczas 600%. Dla porównania najwyższą hiperinflację w historii odnotowano na Węgrzech w lipcu 1946 roku, kiedy miesięczna stopa inflacji wyniosła 13 kwadrylionów (trzyście i 24 zera) procent.

13. SKUTKI INFLACJI.

Do najważniejszych negatywnych skutków społeczno – ekonomicznych inflacji zalicza się:

- a) spadek siły nabywczej pieniądza** – zmniejsza się ilość towarów i usług, które można nabyć za daną kwotę,
- b) „ucieczkę” od pieniądza** – spadająca siła nabywcza pieniądza skłania ludzi do pozbywania się gotówki i poszukiwania innych form oszczędności,
- c) osłabienie aktywności gospodarczej** – niepewność dotycząca dalszych zmian cen powoduje, że część przedsiębiorstw rezygnuje ze zwiększania aktywności gospodarczej.

14. SPOSOBY PRZECIWDZIAŁANIA INFLACJI.

Ze względu na skutki, jakie niesie za sobą inflacja, państwo stara się ją ograniczać. Kiedy poziom inflacji z roku na rok się zmniejsza, dochodzi do **dezinflacji**. Działania na rzecz obniżenia inflacji polegają m.in. na:

- a) prowadzeniu odpowiedniej polityki państwa w zakresie kształtowania dochodów społeczeństwa,
- b) ograniczaniu deficytu budżetowego (polityka fiskalna),
- c) kontroli emisji pieniądza przez bank centralny (polityka pieniężna),
- d) ograniczaniu kreacji pieniądza kredytowego przez banki (polityka pieniężna).

MATERIAŁY I POMOCY EDUKACYJNE DO TEMATU – PIENIĄDZ

Krok w przedsiębiorczość, Podręcznik do podstaw przedsiębiorczości dla szkół ponadgimnazjalnych, Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał, Nowa Era, Warszawa 2014

Portale i strony internetowe – pl.wikipedia.org, mfiles.pl, www.nbportal.pl, encyklopedia.pwn.pl, zapytaj.onet.pl, prostaekonomia.pl, sjp.pwn.pl, www.ecb.europa.eu, www.eduteka.pl, co-to-znaczy.eu, wissen.fun/pl, www.spidersweb.pl, cejsh.icm.edu.pl, poradnikprzedsiębiorcy.pl, www.bazarstron.pl, www.tautologia.pl, www.abc-ekonomii.net.pl, www.lemoncode.pl, kryptowaluty.info.pl, e-kursy-walut.pl, kryptowaluty.expert, businessinsider.com.pl, www.bankier.pl, www.moneyman.pl, rynekalternatywny.pl, www.forbes.pl, finanse.rankomat.pl, www.salon24.pl, www.zadluzenia.com, www.skarbiec.pl, filmy na YouTube o historii pieniądza i przypadkach hiperinflacji w Polsce i na świecie.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Pieniądz”, str. 64 - 68 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na pytania i wysłać odpowiedzi do 2 czerwca 2020 r. na maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Przedstaw zmiany formy pieniądza na przestrzeni wieków.**
- 2. Wymień i opis funkcje pieniądza.**
- 3. Wyjaśnij definicje:**
 - a) inflacja,**
 - b) inflacja popytowa,**
 - c) inflacja kosztowa,**
 - d) spirala inflacyjna,**
 - e) stopa inflacji,**
 - f) hiperinflacja.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.